

מאמר הקב"ה לנשמות: "אל הארץ אשר אראך" מפתח נפלא לתעלומות והספיקות במסע החיים

הראשון בעולם, שהתקומם כנגד עובדי אלילים וניתן את כל הצלמים והפסלים שהיו בבית תרח אביו, וזכה לגלות את מציאתו ויחודו של הקב"ה והשגחתו בעולם.

והנה בגילוי הראשון אמר לו הקב"ה דברים כדברנות: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". בכך מסר לו הקב"ה את המפתח הסודי לפתור את כל הספיקות וההתלבטויות במסע החיים, והנה הוא טמון בארבע מילים הללו: "אל הארץ אשר אראך". כלומר אל תדמה בנפשך שאגלה לך מראש, את הארץ שאתה צריך ללכת אליה, מה הן הדרכים שתצטרך להתמודד בהן, כי דברים אלו טמונים וגנוזים אצל הקב"ה מלכו של עולם יודע תעלומות סתרי כל חי.

אולם עם כל זאת הבטיח הקב"ה לאברהם: "אל הארץ אשר אראך", לא אעזבך לנפשך כי בעצמך לא תוכל למצוא את דרכך בחיים, אלא תטעה כשה אובד בלי לדעת אם ללכת ימינה או שמאלה, אלא בכל מסע החיים אהיה עמך תמיד, לכוון אותך בדרך הנכונה שאתה צריך ללכת בה, לסייע לך להתגבר על כל המכשולים, עד הגיעך אל המקום הנכון, אל היעוד והתכלית שלמענו ירדת לעולם הזה.

"אל הארץ אשר אראך" מהדהד בחללו של עולם

והנה ידוע כי כמו שהקב"ה הוא נצחי כך דיבורו הוא נצחי, כמאמר הנביא (ישעיה מ ח): "ודבר אלקינו יקום לעולם". וכן מצינו במתן תורה (דברים ה יט): "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם... קול גדול ולא יסף". ופירש רש"י כפירוש התרגום: "קל רב ולא פסק". כלומר אותו קול חוצב להבות אש שהשמיע הקב"ה במתן תורה הוא קול גדול שאינו נפסק אף פעם.

לא גלה לו כדי לחבבה בעיניו, וליתן לו שכר על כל פסיעה ופסיעה".

אמנם דברי המדרש עדיין צריכים ביאור, שהרי גם אם הקב"ה היה מגלה לאברהם את הארץ, היה מגיע לו שכר על כל פסיעה בהליכתו לארץ שאינו מכיר, רק מחמת גודל אמונתו בה' שצוה לו ללכת לשם, ואיזה תוספת שכר יש כאן על כל פסיעה, במה שלא גילה לו הקב"ה מראש לאיזה ארץ הוא צריך ללכת.

פלאי נסתרות מסע החיים בדרכים פתלתלות מלאות מכשולים

רחש לבי דבר טוב בעזר החונן לאדם דעת כי במאמר ה' "אל הארץ אשר אראך" טמון רעיון נשגב בעבודת ה', שראוי לכל אחד מישראל לשנן כל ימי חייו, כי כאשר נתבונן במסע חייו של אדם בעולם הזה, החל מאותו רגע שהוא נולד בעולם ונושם את נשימתו הראשונה, עד אותו רגע שהוא נופח את נשמתו ומחזירה להקב"ה, נראה כי מסע זה מתחילתו ועד סופו אפוף כולו מסתורין.

אין לאף נברא שום מושג איזה סוג מסע מחכה לו בעולם הזה, האם מסע החיים יהיה בדרכים קלות וחלקות, או שזה יהיה מסע מפרך בדרכים פתלתלות מלאות מכשולים, ירידות קשות דרך עמקים ובקעות, עליות מסובכות דרך הרים וגבעות וחציית ימים ונהרות. אין יצור אנוש המסוגל לפענח מראש את התעלומה הגדולה, מה הם המקומות אשר בהם יצטרך לבלות את ימי חייו, מה הם הניסיונות שיצטרך להתמודד עמם, ומה הם התיקונים שהטילה עליו ההשגחה העליונה.

ברם עלינו יהודים שומרי תורה ומצוות מוטלת החובה לזכור, כי את שורש הפתרון לכל התעלומות והספיקות וההתלבטויות, כבר גילה הקב"ה לאברהם אבינו היהודי

בפרשתנו פרשת לך לך: "ויאמר ה' אל אברם, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה".

ידוע מה שמבואר בספרים הקדושים כי כל פסוקי התורה הם נצחיים ושייכים בכל דור ודור, כמו שכתב ב"מאור עינים" (פרשת נח ד"ה אלה תולדות נח ה'): "הנה ידוע כי התורה היא נצחית ובכל אדם". וכן כתב ב"דגל מחנה אפרים" כאן על פסוק זה: "כי התורה היא נצחית וישנה בכל אדם ובכל זמן". הנה כי כן מוטלת עלינו החובה להתבונן, איך שייך מאמר ה' לאברם: "לך לך מארצך" בכל אדם ובכל זמן. זאת ועוד, מהו הלקח הנשגב שעלינו ללמוד ממאמר זה.

פתח דבריני יאיר במה שמצינו ביאור על כך מדברי הזוהר חדש (מדרש הנעלם פרשתנו ל:), כי פסוקים אלו נדרשים על כל הנשמות, ברדתם מעולם העליון - עולם הנשמות, לעולם הזה להתלבש בתוך הגוף:

"ויאמר ה' אל אברם, זו היא הנשמה שהיא 'אב' ללמד את הגוף, ו'רם' עליו שממקום רם ונשא באה. ומה אומר לה, לך לך מארצך וממולדתך, מדירתך וממקומך ומהנאתך ומבית אביך... אל הארץ אשר אראך, כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר... וילך אברם, זו היא הנשמה שהיא 'אב' לגוף ו'רם' ממקום הרמים, כאשר דיבר אליו ה', להיכנס באותו הגוף שנצטווה להנהיגו וללמדו".

ונראה לבאר מה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, ואומר גם לכל הנשמות הנולדות בעולם: "אל הארץ אשר אראך". וצריך ביאור מה ראה הקב"ה על ככה שלא גילה לו מיד לאיזו ארץ עליו ללכת. והנה רש"י מתרץ ענין זה: "אשר אראך, לא גלה לו הארץ מיד כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור". ומקור הדבר במדרש (ב"ר לט ט): "אל הארץ אשר אראך, ולמה

**זוהר חדש: הקב"ה אומר לכל הנשמות:
"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך"**

**הבטחת הקב"ה: "אל הארץ אשר אראך", מהדהדת בחללו של עולם
לכל אחד מישראל עד סוף כל הדורות**

**שורש כל ההצלחות הוא הדביקות בה' כמו שכתוב:
"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום"**

**כדי שאדם יהיה דבוק בה' עליו לדעת תחילה,
שאינו לו שום אפשרות להצליח בחיים אם לא יקבל סיוע מהקב"ה**

נקדים מה ששינינו בגמרא (מכות כד.):
"שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו
לו למשה... בא חבקוק והעמידן על אחת
שנאמר (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה".
וביאר המהר"ל מפראג ב"חידושי אגרות"
(שם) וב"תפארת ישראל" (פרק נה) הכוונה
בזה: "כי על ידי אמונה יש לאדם דביקות בו
יתברך, כי אין עצם האמונה רק הדביקות בו
יתברך, שהוא מאמין בו ומתדבק בו יתברך
באמונתו".

וכן כתב ב"תולדות יעקב יוסף" (פרשת
וישלח אות ח): "העולה מזה שיראה שלא
יסור דביקות שבינו לבין קונו ולא יפנה לבו
לבטלה, ואפשר שזהו מה שכתב בש"ס
דמכות, בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק
באמונתו יחיה, כי האמונה הוא הדביקות בו
יתברך ועל ידי זה יחיה, היפך המפנה [לבו
לבטלה] שמתחייב בנפשו".

ביאור דבריהם הקדושים על פי המבואר
בזוהר הקדוש (פרשת וישלח קע): שהקב"ה
נתן לנו רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אבריו
של אדם, ושס"ה לא תעשה כנגד שס"ה גידיו
של אדם. מבואר מזה כי תכלית קיום תרי"ג
מצוות היא כדי לדבק רמ"ח אברינו ושס"ה
גידנו בהקב"ה נותן התורה.

הנה כי כן זהו ביאור הענין שהעמיד
חבקוק את כל תרי"ג מצוות על מצוה אחת
שהיא האמונה בה' באמרו: "וצדיק באמונתו
יחיה", כי מאחר שתכלית קיום כל המצוות
היא כדי שנהיה קשורים בה', נמצא כי יסוד
כל המצוות הוא האמונה בה' שכל צרכינו
וחיותנו הוא רק ממנו יתברך, אשר אמונה זו
מביאה את האדם להיות דבוק בה' בכל עת
ובכל שעה.

נפלא לצרף בזה הלקח הנשגב שמלמד
אותנו השל"ה הקדוש (פרשת בהעלותך
בדרך חיים תוכחת מוסר) על הפסוק (במדבר
ט יח):

"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו, ואחר
כך כתיב (שם ט כ), על פי ה' יחנו ועל פי ה'
יסעו. יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או
תנועה שהאדם עושה, יאמר אם ירצה השם
או בעזרת השם. למשל בלכתו בדרך יאמר
הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות
במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה, וכשבא
למקום החניה אז יחזור ויתן שבח ויאמר, הנה
בעזרת הש"י באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן
פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה, נמצא שם
שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו,
ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו".

ולפי המבואר יש להוסיף, כי עצם הדבר
שאדם זוכר טרם הליכתו בדרך ובסיום
הליכתו, שכל הליכתו הוא על פי ה' בבחינת:
"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", הוא סגולה
נפלאה להתחבר לה' ולעורר את הבטחתו
לנשמה ברדתה לעולם הזה: "אל הארץ אשר
אראך", אני אכוון אותך ואפקח את עיניך
למצוא את הדרך הנכונה.

תכלית כל המצוות הדביקות בה'

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ביתר
עמקות, הטעם שבחר הקב"ה להנהיג את
אברהם וזרעו ישראל בבחינת: "אל הארץ
אשר אראך", שלא לגלות להם מראש מהו
היעוד שלהם בחיים, אלא בכל פסיעה
ופסיעה אנו תלויים בחסדי ה', שיפקח
את עינינו להראות לנו את הדרך הנכונה
שנלך בה.

מעתה ירווח לנו להבין דברי זוהר חדש
ביתר שאת, כי מאמר הראשון שאמר הקב"ה
לאברהם אבינו: "לך לך מארצך וממולדתך
ומבית אביך אל הארץ אשר אראך", עדיין
מהדהד בחללו של עולם עד סוף כל הדורות.
כל איש ישראל מזרע אברהם יצחק ויעקב
שעומד להיוולד בעולם, שומע את קול ה'
המדבר אליו: "לך לך מארצך וממולדתך
ומבית אביך" - בעולם העליון, עולם הנשמות,
"אל הארץ אשר אראך" בעולם הזה.

הנה כי כן בכל פעם שאיש ישראל
מתלבט, האם ללכת בדרך זו או לא, האם
ללמוד לימוד זה או לימוד אחר, האם לעשות
עסקה זו או לא, עליו לחדד את שמיעתו
הרוחנית, כדי לקלוט את קול ה' חוצב להבות
אש הקורא לאברהם וזרעו: "אל הארץ אשר
אראך", כל פעם שתגיע לפרשת דרכים, אכוון
אותך בדרך הנכונה, ואראה לך איך להגיע
לאותו מקום בארץ שמוטל עליך לתקן.

וזהו ששינינו במדרש (ב"ר נג יד) על הפסוק
הנאמר אצל הגר (בראשית כא יט): "ויפקח
אלקים את עיניו ותרא באר מים ותלך ותמלא
את החמת מים ותשק את הנער" - "אמר רבי
בנימין, הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר
את עיניהם, מן הכא ויפקח אלקים את עיניה".
אדם הולך לו בדרך ומחפש מים או שאר
צרכיו, עליו לזכור את ההבטחה: "אל הארץ
אשר אראך", ויזכה שהקב"ה יפקח את עיניו
להראות לו מה שהוא צריך למצוא בארץ.

"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו"

אך דא עקא - הצרה היא, שבעוונותינו
הרבים נוצרת מחיצה של ברזל המבדילה
בינינו לבין אלקינו, כמאמר הנביא (ישעיה
נט ב): "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם
לבין אלקיכם", וזה גורם להפריד בינינו ובין
ההבטחה של: "אל הארץ אשר אראך", ועל
ידי זה אנו נשארים ח"ו בחזקת סומים כי אין
לנו זכות שיפקח הקב"ה את עינינו.

והעצה על כך היא שנשוב לה' בתשובה
שלימה על כל עוונותינו כדי לשבור בכך את
כל המחיצות של ברזל, ונתפלל לה' שיפקח
את עינינו ויראה לנו באיזה דרך ללכת, כמו
שהבטיח לאברהם אבינו ולנשמות שלנו
ברדתנו לעולם הזה: "אל הארץ אשר אראך",
ואז נתקיים בנו גם המשך ההבטחה: "ואעשך
לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה",
כי בכל צעד ושעל יהיה הקב"ה עמנו לסייע
לנו להצליח בכל אשר נלך.

"ונראה לי לפרש ברכת בורא נפשות רבות, דנהי דטובה גדולה עושה הקב"ה עם בריותיו להשקות צמא לרוות צימאונו, היינו מפני שבראו חסר ונצמא למים, ואלו בראו בשלימות לא היה צמא ולא היה צריך למים, נמצא ברכה זו מה טיבה. אבל האמת זו היא עיקר טובת בריאת האדם, שלכך נברא בחסרון ויכיר בוראו ויעבוד ה' ויזכה לשני עולמות, נמצא חסרונו יותר טובה לו מכל טוב, והיינו דמברך ברוך הבורא נפשות רבות וחסרונם, [וזהו] יותר על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי, כי על ידי זה ברוך חי העולמים, זוכה לשני עולמים".

שורש התפלה

ההכרה שאין לנו חיות בלעדי ה'

בא וראה מה שמצינו בכתבי המהר"ל מפראג ב"נתיבות עולם" (נתיב העבודה פרק ג), כי שורש העבודה של התפלה לה' היא ההכרה של המתפלל, שאין לו שום אפשרות להתקיים בעולם ללא שפע תמידי שהוא מקבל מהקב"ה, שהרי זאת היא הסיבה שאנו מתפללים אליו בכל פרט ופרט, והנה הדברים בלשון קדשו:

"העבודה אל השם יתברך אשר יש לישראל בגלותם שהוא בכל מקום הוא התפלה, ובפרק קמא דתענית (דף ב.) תניא (דברים יא יג) לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו, זו תפלה, או אינו אלא עבודה, תלמוד לומר (שם) בכל לבבכם, איזה עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפלה, הרי התפלה היא עבודה אל השם יתברך.

ומה שנקרא התפלה עבודה, כמו שביארנו זה למעלה, כי התפלה שמתפלל האדם אל השם יתברך, מורה שהאדם נתלה בו יתברך וצריך אליו ואין לו קיום זולתו, והנה זהו אלהותו יתברך שכל הנמצאים צריכים אליו ותלויים בו יתברך עד שהכל אל השם יתברך. ולפיכך התפלה היא עבודה אל השם יתברך ולא היראה מן השם יתברך, שאין זה נקרא עבודה כי אין זה מורה שהאדם נתלה בו יתברך.

אבל התפלה מורה שהאדם נתלה בו יתברך, והוא יתברך הכל ברוך הוא וברוך שמו על הכל, שכל ענין התפלה שהוא מתפלל אל השם יתברך, לפי שהוא צריך אל השם יתברך נתלה בו יתברך, ואין קיום לו בעצמו כי אם בו יתברך, ולכך מתפלל אליו על כל צרכו, וכאשר

במסע החיים בדרכים מלאה מכשולים,
צריך לבקש מהקב"ה שיקיים הבטחתו: "אל הארץ אשר אראך"

של"ה הקדוש: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו",
על כל מסע וחניה יאמר אדם אם ירצה השם או בעזרת השם

מהר"ל מפראג: שורש התפלה הוא ההכרה שאין אפשרות להתקיים בעולם
ללא שפע שאנו מקבלים מהקב"ה

חתם סופר: "בורא נפשות רבות וחסרונן",
החסרונות הם ברכה גדולה כי על ידי זה דבוק האדם בקונו

לתועלת עצמו, כי הוא יתברך שלם בתכלית השלימות גם לפני הבריאה, ומה שברא את העולם הוא כדי להטיב לנבראים, הנה כי כן מהו ביאור מאמרו: "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו".

אך לפי האמור הביאור בזה, כי הן אמנם ברור שאין הקב"ה צריך לתהילתו של בשר ודם לצורך עצמו, אולם מה שיצר את ישראל: "תהלתי יספרו", הוא לתועלת שלנו לחיותנו כהיום הזה, כי על ידי שאנו מהללים את ה' על כל החסד אשר גומל אתנו דברי יום ביומו, הנה על ידי זה אנו מתקשרים ומתדבקים בו בבחינת: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

ומה מאירים הם דברי מאורו של עולם ה"חתם סופר" ב"תורת משה" (פרשת עקב דף נז: ד"ה שמע ישראל), שמפרש נוסח הברכה האחרונה אחרי שתיית מים: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, בורא נפשות רבות וחסרונן, על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, ברוך חי העולמים".

בברכה זו אנו מודים לה' על שני דברים, הודאה אחת על עצם הדבר שברא אותנו: "בורא נפשות רבות". אך יותר מזה אנו מודים לה': "וחסרונן" - על שברא אותנו עם חסרונות, כדי שנצטרך לבקש ממנו יתברך להשלים לנו חסרונות אלו, ועל ידי זה נכיר טובה ונודה לה' שהשלים לנו את החסרונות, ובריאת חסרונות אלו היא יותר חשובה: "על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי", וכל כך למה כי בזכות זה: "ברוך חי העולמים", נזכה להתקשר עם הקב"ה בשני העולמות בעולם הזה ובעולם הבא. והנה הדברים בלשון קדשו:

יומתק להבין בזה לשון הכתוב: "וצדיק באמונתו יחיה", הביאור בזה כי על ידי אמונה זוכים להיות דבוק בה' שהוא שורש החיים, והרי מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים ד ד): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". הרי מבואר כי הדביקות בה' הוא צינור החיים שממנו נמשך חיים לכל הדבקים בו, לכן על האמונה בה' שמביאה לידי דביקות נאמר: "וצדיק באמונתו יחיה".

שורש הדביקות בה' - הידיעה שאנו תלויים בו

והנה כאשר נתבונן נשכיל להבין, כי שורש הדביקות בה' צינור החיים הוא על ידי ידיעת האדם, שכל חיותו וכל הצלחותיו תלויות אך ורק בידי ה' החותך חיים לכל חי, כי באותו רגע שנדמה לאדם שהוא בעצמו אחראי להצלחותיו, הרי שוב אין לו צורך להיות דבוק בה' והוא נפרד מצינור החיים, ועל כך כבר מזהיר הכתוב בפרשת עקב (דברים ח יא):

"השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך... פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים... ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל".

ונראה לבאר בזה מאמר הקב"ה (ישעיה מג כא): "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו". ופירש רש"י: "עם זו יצרתי לי, למען תהלתי יספרו". ולכאורה יפלא איך יעלה על הדעת שהקב"ה מלך רם ונשא זקוק לתהילתו של בשר ודם קרוץ מחומר. זאת ועוד, הלא אחד מיסודות הדת הוא, שהקב"ה לא ברא את העולם ח"ו

האמת ותלך לבטח. וזה שכתוב, והדבר אשר יקשה מכם, שאינכם יודעים איך לעשותו או למנוע, הספק נולד 'מכם' שיש בו הנאתכם, על כן תסלקו מדבר זה הנאתכם, ו'תקריבון אלי', והכוונה שיהיה לשם שמים בלי שום פניה והנאה אז 'ושמעתי', אתן לו הבנה איך יתנהג".

לקח נשגב בשידוך מכ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע

נסיים את המאמר במעשה רב שהוא לקח נשגב בענין זה, אצל אביר הרועים כ"ק אדמו"ר מרן רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, שכאשר הגיע בנו הגה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל בעודו בחור לפרקו, הציע לו האדמו"ר רבי שלמה חנוך מראדומסק זצ"ל שידוך, את קרובת המשפחה שלו שהיתה יחסנית גדולה, ואביה שהיה עשיר הבטיח לתת נדוניה גדולה.

אולם מרן מהרי"ד זי"ע לא אבה לשמוע משידוך זה, ונימק את טעמו באמרו: איני רוצה שבני יקום בבוקר ויחשוב על עסקים. ברצוני שמחשבתו הראשונה תהיה שיש בורא כל עולמים אשר מלוא כל הארץ כבודו, ויקום בזריזות לעבודתו יתברך שמו. אחר כך הוא פנה אל בנו רבי מרדכי ואמר לו:

דע לך שהציעו עבורך שידוך ממשפחה מיוחסת ועשירה, וסירבתי כי חפץ אני שכאשר תקום בבוקר משנתך, תהיה זקוק לפרנסה ולסיוע מן השמים, ואז חזקה עליך שכאשר תאמר: "מודה אני לפניך", יהיו אלה מילים הבוקעות מהלב בשברון ובהכנעה, כי כאשר אדם יודע שהוא זקוק לאלוקי, הוא משתעבד אליו לעבדו כראוי. אולם, אם תיכנס למשפחה עשירה שתעניק לך נדוניה רבתי ופרנסתך תהיה מובטחת, חוששני שלא תגיע למדרגה זו.

בסיפור נפלא זה בא לידי ביטוי הלך הנשגב של: "אל הארץ אשר אראך". מרן מהרי"ד זי"ע רצה שבנו הגה"ק מבילגורייא זי"ע יצטרך להרים כל יום את עיניו לשמים, בציפייה דרוכה שישלח לו את פרנסתו, ועל ידי זה יהיה דבוק בה' כל ימי חייו בבחינת: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

וסדר איש ישראל, על ידי שמשותק להשיג ולשמוע בקולו יתברך זוכה לשמוע, ואחר כך צריך להכניס ההשגה בעומק הלב, שתביאהו לתת לב יותר בעומק, להיות תשוקתו יותר לשמוע ויזכה לשמוע יותר, וכן תמיד. ואין נייחא כי אדם לעמל יולד, ומנוחה לצדיק בעולם הבא, ובעולם הזה רק היגיעה ממדריגה למדריגה".

הנה כי כן נשכיל להבין איך שייך ענין זה אצל כל אחד מישראל ללא יוצא מן הכלל, שהרי כבר למדנו מדברי הזוהר חדש שהקב"ה אומר לכל נשמה טרם רדתה לעולם הזה: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". ולפי האמור יש בזה לקח נשגב לכל אחד, להיות דבוק בה' בכל מסע החיים, ובכל פעם שיהיה לנו איזה ספק או התלבטות באיזו דרך לבחור, נזכור שהקב"ה כבר הבטיח לנו טרם שנולדנו: "אל הארץ אשר אראך", שיפקח את עינינו לדעת באיזו דרך ללכת.

אולם ברור כשמש כי לשם כך מוטלת עלינו החובה להרים את עינינו לה', כדי שנוכל להבחין ולקלוט בנשמותינו את הוראה הברורה שלו, אבל אם נשכח ח"ו את ה' ונטעה לחשוב שהבחירה היא בידינו בבחינת: "כוחי ועוצם ידי", הרי זה דומה לאדם שמבקש ממורה דרך שיוורה לו את הדרך הנכונה, אבל במקום להקשיב למורה דרך הוא מדבר עם חברו, שאז הרי ברור שיתעה בדרך כשה אובד.

ויש לצרף בזה מה שהביא ב"כתר שם טוב" (אות ו), כי הבעש"ט הקדוש זי"ע אמר בשם הרמב"ן לפרש (דברים א יז): "והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתי", כי בפסוק זה טמונה עצה נפלאה איך לפתור ספיקות שיש לאדם בדבר מסויים אם ראוי לעשותו:

"והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי. פירש הבעש"ט בשם הרמב"ן שצוה לבנו, אם יסתפק לך באיזה דבר איך לעשותו, כשיש בו דרכים לצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק אם הוא מצוה אם לאו, ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, והדבר שיש לאדם הנאה ממנו יכולין למצוא ראייה להתיר האסור.

על כן אז תראה קודם כל לסלק מעסק דבר זה הנאת עצמך או כבודך, ואחר כך תראה לצדד לכאן ולכאן, אז השם יתברך יודיעך

האדם נתלה בו יתברך כאלו הוא נקרב אליו, שכל אשר הוא תולה באחר הוא נקרב נמסר אליו, ולפיכך התפלה היא עבודה גמורה אל השם יתברך".

ולפי זה נשכיל להבין מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, להודות לה' בתפלת שמונה עשרה בברכת "מודים" שלש פעמים ביום: "על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים". כי בהודאה זו אנו מבטאים את גודל אמונתנו, שאין לנו שום חיות בעולם בלעדי הקב"ה, ועל ידי זה אנו דבקים בה' יתברך שורש החיים.

"אל הארץ אשר אראך" לתת שכר על כל פסיעה

על פי האמור הרווחנו להבין מה שבחר הקב"ה, שלא גלות לאברהם מיד לאיזו ארץ הוא צריך להגיע, כי אם היה מגלה לו מראש, הרי לא היה צריך להיות דבוק בה' בכל צעד, כדי שיראה לו את הדרך אשר ילך בה, לכן נתחכם הקב"ה להנחות את אברהם במסתורין של ההבטחה: "אל הארץ אשר אראך", כי על ידי זה יצטרך להיות קשור ודבוק עם הקב"ה בכל פסיעה ופסיעה, כדי שיפקח את עיניו ויורה לו באיזה דרך ללכת.

מעתה יאירו עינינו להבין מאמר המדרש: "אל הארץ אשר אראך, ולמה לא גלה לו כדי לחבבה בעיניו, וליתן לו שכר על כל פסיעה ופסיעה". כי על ידי שלא גלה הקב"ה לאברהם את הארץ, היה צריך להיות דבוק בה' בכל פסיעה, כדי שיוורה לו את הדרך אשר ילך בה, ועל ידי זה זכה לקבל שכר על כל פסיעה ופסיעה, שהרי לא פסע פסיעה אחת בלי יחוד ודביקות בה'. וזהו שמעיד הכתוב: "וילך אברהם כאשר דיבר אליו ה'", שבכל דרך הליכתו נתדבק בה' שיאיר את עיניו ללכת בדרך הנכונה.

ונראה להביא סימוכין לרעיון נשגב זה מדברי ה"שפת אמת" (שנת תרל"ד ד"ה במדרש) שכתב בלשון קדשו:

"אל הארץ אשר אראך, ולמה לא הראהו מיד. והענין כי יותר נייחא להשי"ת, מהרצון והתשוקה שיש לכל איש ישראל, להתקרב אליו ולהשיג דברי תורתו, מאחר ידיעתו, כי הרי זה הרצון מזכהו להתקרב ולהשיג, ומוכח שזה יותר חשוב לפניו ברוך הוא.